ਜਿਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਜਾਂ ਭੰਗ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਗੁੱਸੇ ਖੋਰ ਗਾਹਕਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਵਰਤਾਉ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਘੱਟ ਹੀ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਠੰਡਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ:

੧. ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹੋ।
੨. ਸਾਵਧਾਨ ਕਰ ਦਿਉ ਕਿ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਨਾ ਮੰਨਿਆਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਪੁਲਸ ਬੁਲਾਉਣ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ।
੩. ਜੇ ਉਹ ਝਗੜਾ ਕਰਨ ਤੇ ਤੁਲੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਪੁਲਸ ਬੁਲਾ ਲਉ
੪. ਜੇ ਮੁਨਾਸਿਬ ਸਮਝੋ ਤਾਂ ਸਿੱਧੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਟੋਰ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਕੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਉ।
੫. ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸਟਾਫ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਲਾਈ ਹੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਇਤਲਾਹ ਦੇ ਦਿਉ ਤੇ ਕਹਿ ਦਿਉ ਕਿ ਇਹਨਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਟੋਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇਣਾ

ਦੁਕਾਨਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮਲਕੀਅਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਚਾਹਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਟੋਰ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਵੋ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾ ਲਾਉ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨ ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰੋ। ਸਿਰਫ਼ ਪੁਲਸ ਕੋਲ ਹੀ ਇਹ ਹੱਕ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਵਾਜਬ ਕਿਸਮ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਾਲਾ ਪੜਾਉ ਹੈ ਯਾਣੀ ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਟਾਫ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰਕੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਗਾਹਕ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਝਗੜਾਲੂ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਵਾਹ ਪੈ ਹੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜ਼ਾਤੀ ਹਮਲੇ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਸਹੀ ਖਤਰਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦੌੜ ਜਾਉ- ਜੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਖਤਰਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਦੁਕਾਨ ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਉਥੇ ਨੂੰ ਦੌੜ ਜਾਉ ਜਿੱਥੇ ਹੋਰ ਲੋਕੀ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿੱਚ ਵੜ ਜਾਉ ਵਗੈਰਾ ਵਗੈਰਾ।

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉ- ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਸਰੀਰਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਪਾਉ। ਲੜਾਈ ਬਦਲੇ ਲੜਾਈ ਨ ਕਰੋ ਸਿਰਫ਼ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਸਿਵਾ। ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਕੁੱਛ ਨਾ ਕਰੋ- ਜੇ ਚਾਕੂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹਥਿਆਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਾ ਕਰੋ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ।ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਉ। ਉਹੀ ਕਰੋ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਮਲਾਵਰ ਨੂੰ ਪਕੜਣ ਲਈ ਕੋਈ ਜ਼ਿੱਦ ਜਾਂ ਜ਼ੋਰ ਨ ਦਿਖਾਲੋ। ਹਮਲਾਵਰ ਜਾਂ ਡਾਕੂ ਹੋਰ ਵੀ ਘਬਰਾਇਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਹਲ ਚਲ ਉਹਨੂੰ ਹੋਰ ਗੁੱਸਾ ਦਿਲਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਹਥਿਆਰ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਖੋਹਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰੋ। ਅਲਾਰਮ ਤਾਂ ਹੀ ਦਬਾਉ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇ ਡਾਕੂ/ਹਮਲਾਵਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਅਲਾਰਮ ਚੁਪੀਤਾ ਜਾਂ ਸੀਕਰਟ ਅਲਾਰਮ ਹੈ ਤਾਂ।

ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਲਈ ਹਿਦਾਇਤਾਂ
ਅ ਘੁਇਧਓ ਠੌ ਛਛਠਣ

ਕਲੋਜ਼ਡ ਸਰਕਿਟ ਟੈਲੀਵਿਯਨ (ਛਛਠਣ) ਨਾਲ ਵਿਉਪਾਰਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ, ਸਟੋਕ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਉੱਪਰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸਿਸਟਮ ਕਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਰੀਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਉਪਾਰਕ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਹੀ ਯੁਨੀਵਰਸਲ ਹੱਲ ਨਹੀ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਕੀ ਮੰਤਵ ਹੈ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਤੋਂ ਇਹ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭੇ ਜਾਂ ਫੜੇ ਜਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਰੋਕੇ ਤੇ ਡਰਾਵੇ ਹੀ? ਜੇ ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹਦੀ ਕੁਆਲਿਟੀ ਬਿਹਤਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੋ ਸਕੇ।

ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਲਗਵਾਉਣ ਲਈ ਅੱਠ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਖਾਸ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਹਨ:

ਸਿਸਟਮ ਕੀ ਕੀ ਦੇਖੇ- -ਹਿਸਾਬ ਲਾਉ ਕਿ ਸਿਸਟਮ ਕਿੰਨਾਂ ਕੁ ਦਾਇਰਾ ਦੇਖਣ ਲਈ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
-ਅੰਦਰਲਾ, ਬਾਹਰਲਾ ਜਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਕੈਮਰਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ਕਵਰੇਜ਼ ਫੁਟਪ੍ਰਿੰਟਸ- -ਹਰ ਕੈਮਰਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਏਰੀਆ ਦੇਖੇ?
-ਕੈਮਰੇ ਐਨੇ ਉੱਚੇ ਕਰਕੇ ਲਾਉ ਕਿ ਛੇੜੇ ਜਾਂ ਤੋੜੇ ਨਾ ਜਾਣ।

ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਾ ਆਕਾਰ -ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਵੱਡੇ ਪਰਿੰਟ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕਿ ਚਿਹਰੇ ਪਹਿਚਾਣੇ ਜਾਣ?
-ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਫੋਟੋ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਕੁਆਲਿਟੀ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਕ ਆ ਜਾਏਗਾ।

ਕੈਮਰੇ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ -ਨਾ ਘੁੰਮਣ ਵਾਲਾ ਕੈਮਰਾ ਗਰੰਟੀ ਨਾਲ ਉਸੇ ਥਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚੇਗਾ।
-ਪੀ ਟੀ ਜ਼ੈਡ (ਫਓਨ ਠਲਿਟ ਫ਼ ਗ਼ੋਮ) ਕੈਮਰਾ ਵੱਡਾ ਥਾਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਪਾਸਿਆਂ - ਨੂੰ ਵੀ ਘੁਮਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨਿਗਰਾਨੀ -ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਫੋਟੋ ਵੀਡੀਉ ਰਿਕੌਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਟੇਪਾਂ ਬਦਲਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ।
-ਮਲਟੀਪਲ ਕੈਮਰੇ ਨੂੰ ਮਲਟੀਪਲੈਕਸ ਰੀਕਾਰਡਿੰਗ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।
-ਕਾਉਂਟਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਮੋਨੀਟਰ ਰੱਖ ਲਵੋ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਡਰਾਉਣ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ।
-ਕਾਫੀ ਟੇਪਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਤੇ ਮਹਿਫ਼ੂਜ਼ ਥਾਂ ਤੇ ਰੱਖੋ ।
-ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੀਆਂ ਟੇਪਾਂ ਵਰਤੋ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਾਨਾ ਬਦਲੋ ਤਾਂਕਿ ਚੰਗੀਆਂ -ਤਸਵੀਰਾ ਖਿੱਚ ਹੋਣ।

ਚਾਨਣ -ਕੀ ਉਸ ਥਾਂ ਵਾਲਾ ਕੈਮਰਾ ਹਰ ਤਰਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ?
-ਕੀ ਉੱਥੇ ਛਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਜਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਈਟ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕੈਮਰਾ ਕੁੱਝ ਥਾਵਾਂ -ਨਾ ਦੇਖ ਸਕੇ?

ਉੱਥੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ -ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੈਡ ਲਾਈਟਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੋਚਿਆ ਹੈ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਨਜ਼ਦੀਕ ਵਾਲੇ -ਘਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਸੀ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ?

ਜਵਾਬ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ -ਕੀ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਾਕਿਆ ਵਾਪਰੇ ਤਾਂ?

ਧਓਟਓ ਫਰੋਟੲਚਟੋਿਨ

ਡੇਟਾ ਪਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ੧੯੯੮ ਦਾ ਐਕਟ ੨੦੦੧ ਦੀ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।ਇਸ ਨਾਲ ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੁੱਝ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਖੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਦਾ ਤੁਅੱਲਕ ਹੈ। ਹੋਰ ਨਸੀਹਤਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਦੇ ਪਰੋਜੈਕਟ ਅਫ਼ਸਰ ਕੋਲੋਂ ਜਾਂ ਡੇਟਾ ਪਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸੈਂਟਰਲ ਸਕੌਟਲੈਂਡ ਪੁਲਿਸ (ਛੲਨਟਰੳਲ ਸ਼ਚੋਟਲੳਨਦ ਫੋਲਚਿੲ) ਨੇ ਡੇਟਾ ਪਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਲੈਜਿਸਲੇਸ਼ਨ ਉੱਪਰ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬਚਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪੁਲਸ ਦੇ ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਪਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇਂ ਵਿਉਪਾਰ ਵਿੱਚ ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਕੈਮਰਾ ਕਿੱਦਾਂ ਲੁਆਵਾਂ?

ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਕੈਮਰਾ ਸਿਸਟਮ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਰਕਾਰੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਕੋਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਕੰਪਨੀ ਵਰਤ ਲੈਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਪੁੱਛ ਲਵੋ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹੜੀ ਕੰਪਨੀ ਵਰਤੀ ਹੈ? ਦੋਸਤ ਦੇ ਦੋਸਤ ਤੋਂ ਕੰਮ ਸਸਤਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਨ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਕੰਪਨੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿਸਟਮ ਲਈ ਦੇਖ ਭਾਲ ਦਾ ਸਸਤਾ ਭਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਸਿਸਟਮ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਹਰ ਵੇਲੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਸਟਮ ਲਈ ਪਲੈਨ ਅੱਗੇ ਲੈ ਜਾਣੀ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਉੱਪਰ ਲਿਖੇ ਹਰ ਇੱਕ ਸੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੋ, ਨਕਸ਼ਾ ਬਣਾਉ, ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਿਟਮ ਤੋਂ ਕੀ ਕੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਦੇ ਹੋ? ਇਹ ਨੋਟ ਸਿਸਟਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਈ ਕਾਫੀ ਚੰਗੇ ਸਾਬਤ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਸਟਮ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕੇਗਾ।

ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਤੇ ਚੰਗੀ ਸਰਵਿਸ ਲੈਣ ਲਈ ਇਹ ਚੰਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਭਾ ਪੁੱਛ ਲਏ ਜਾਣ। ਤਿੰਨ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਭਾ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਵੋ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖ ਕੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੋ। ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਰਹੋ!!! ਸਸਤਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਚੰਗਾ ਵੀ ਹੋਵੇ।

ਆਖਿਰ ਵਿੱਚ, ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਸਿਸਟਮ ਲੱਗ ਵੀ ਗਿਆ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਨਾ ਬੈਠ ਜਾਵੋ। ਤਾਕੀਦ ਕਰੋ ਕਿ ਸਟਾਫ਼ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੇ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਡੇਟਾ ਪਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਐਕਟ ਨਾਲ ਸਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਅਤੇ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਬਹੁਤ ਉੱਚ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਤੇ ਉੱਚਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਇਤਲਾਹ ਤੁਹਾਡੇ ਲੋਕਲ ਕਮਿਉਨਿਟੀ ਅਫ਼ਸਰ ਕੋਲੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲੋਕਲ ਪੁਲਸ ਦਫਤਰ ਰਾਹੀਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਸੈਂਟਰਲ ਸਕੌਟਲੈਂਡ ਪੁਲਸ (ਛੲਨਟਰੳਲ ਸ਼ਚੋਟਲੳਨਦ ਫੋਲਚਿੲ) ਦੇ ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਪਰੋਜੈਕਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ੦੧੨੫੯ ੭੨੯੨੪੪ ਤੇ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਕਰੋ। ਛੋਨਟੳਚਟ ਛੲਨਟਰੳਲ ਸ਼ਚੋਟਲੳਨਦ ਫੋਲਚਿੲੌਨ ੦੧੨੫੯ ੭੨੯੨੪੪.

ਦੁਕਾਨ ਚੋ ਚੋਰੀ
(ਸ਼ਹੋਪਲਡਿਟਨਿਗ)

ਹੋਰ ਜੁਰਮਾਂ ਵਾਂਗ ਇਹੀ ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਕਿ ਚੋਰ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਡਰਾ ਕੇ ਰੱਖੋ ਬਜਾਏ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਸਟਾਫ਼ ਲਈ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਾਹਕ ਅਤੇ ਵਿਉਪਾਰ ਦੋਹਾਂ ਲਈ ਵੀ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਸਟਾਫ਼ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਅਤੇ ਜਾਣੂ ਹੈ ਕਿ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜੁਰਮ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ ਉਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋ ਕੀ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਵੀ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਕੁੱਝ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਲਈ ਫੜਨ ਨਾਲੋਂ ਵਕਤ ਵੀ ਘੱਟ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭੱਦੇ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਅਤੇ ਸਟਾਫ ਦਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਾਰਜ ਤੇ ਸਟਾਫ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਮਹੱਤਤਾ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਕਾਨ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੱਕ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੱਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਚਲੇ ਜਾਉ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜਿਹਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਸੂਲ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ।

ਮੈਨੇਜਰ ਤੇ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿੱਦਾਂ ਪਹਿਚਾਨਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕ ਵਾਲੇ ਵਰਤਾਵੇ ਨੂੰ ਕਿਦਾਂ ਸਮਝਣਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰਾਂ ਦਾ ਦਾ ਵਰਤਾਵਾ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

- ਸਜਾਵਟ ਪਿੱਛੇ ਖੱਪ ਕਰਨੀ
- ਮੁਨਾਸਬ ਕਪੜੇ ਨ ਪਹਿਨੇ ਹੋਣ
- ਬੜੇ ਸਾਰੇ ਝੋਲੇ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਹੋਣ
- ਬੱਘੀਆਂ ਵਿੱਚ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਕੋਈਆਂ ਹੋਣ
- ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਰੁਚੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਣ
- ਵੱਡੇ ਝੁੰਡ ਸਟੋਰ ਵਿੱਚ ਘੁਸ ਆਉਣ
- ਘਬਰਾਹਟ / ਝਿਜਕ ਵਾਲਾ ਵਰਤਾਉ_ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪੀਲੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਘੱਟ ਚੁਸਤੀ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਡਰੱਗ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜੇ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦਾ ਫਿਕਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ:

- ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੋ ਜਾਣ
- ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੀਅਤ ਕੀਤੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਰ ਸਟਾਫ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵਲ ਖਿੱਚੋ, ਜਿਦਾਂ ਕਿ ਦੋਹਰੀ ਘੰਟੀ ਵਜਾ ਕੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ।
- ਮੱਦਦ ਦੇ ਦੇਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਗਾਹਕ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ
- ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਮੈਨੇਜਰ/ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਉ।
- ਬੰਦੇ ਦੀ ਚਾਲ ਦੇਖਦੇ ਰਹੋ।
- ਦੇਖੋ ਕਿ ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਸਿਸਟਮ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਇਸ ਹਾਤੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ।

ਜੇ ਬੰਦਾ ਚੋਰੀ ਕਰਦਾ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਸਟਾਫ਼ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਾਤੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾ ਲੈਣ। ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਖਤਰਾ ਨਹੀ ਖਰੀਦਣਾ।

ਸਕੌਟਲੈਂਡ ਦਾ ਕਰਿਮੀਨਲ ਜਸਟਿਸ ਸਿਸਟਮ
(ਠਹਏ ਸ਼ਚੋਟਟਸਿਹ ਛਰਮਿਨਿਓਲ ਝੁਸਟਚਿਏ ਸ਼ੇਸਟਏਮ)

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਗਏ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਨਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਕਈ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕਰਿਮੀਨਲ ਜਸਟਿਸ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਇਹ ਹਨ:

- ਦੀ ਪੁਲਿਸ
- ਦੀ ਪਰੋਕਿਉਰੇਟਰ ਫਿਸਕਲ ਸਰਵਿਸ
- ਦੀ ਡੀਫੈਂਸ
- ਦੀ ਸਕੌਟਿਸ਼ ਕੋਰਟਸ ਸਰਵਿਸ

ਹਰ ਇੱਕ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਇਤਲਾਹ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕਿਤਾਬਚੇ ਚੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਕੌਟਿਸ਼ ਐਗ਼ਜੈਕਟਿਵ (ਸ਼ਚੋਟਟਸਿਹ ਓਣਏਚੁਟਵਿਏ) ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ (ਡ਼ਚਿਟਮਿਸ ੋਡ ਛਰਮਿਏ ੀਨਡੋਰਮਓਟੌਨਿ ਲ਼ਏਓਡਲਏਟ) ਵਿਕਟਿਮਜ਼ ਔਫ ਕਰਾਈਮ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਲੀਫਲੈਟ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬਚਾ ਕਈ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਲੋੜਬੰਦ ਹੋ ਤਾਂ ਇਹਦੀ ਜਿਲਦ/ਕਾਪੀ ੍ਹੁੰਅਸ਼ ਦੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰੇ ਵਾ੍ਲ਼ੀਆਂ ਘਟਨਾਂਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ
(੍ਰਇਪੋਰਟਨਿਗ੍ਰ ੳਚਿਸਟ ੀਨਚਦਿਇਨਟਸ)

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮੱਦਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ

ਰਾਹਮਾਸ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ੍ਰਅੰਅਸ਼ ਪੳਰਟਨਏਰਸ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਨਸਲੀ ਸਤਾਉ” ੍ਰੳਚਿਸਟ੍ਹੳਰੳਸਸਮਏਨਟ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਜਿੰਮੇਦਾਰੀ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਪੇਸ਼ੇਦਾਰ, ਐਕਸਪਰਟ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਸਰਵਿਸ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਹੜੇ ਇੱਦਾਂ ਦੇ ਨਸਲਵਾਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮੱਦਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ

ਨਸਲੀ ਘਟਨਾ ਉਹ ਘਟਨਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖਿਆਲ ਪਾਵੇ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਨਸਲ ਜਾਂ ਉਹਦੇ ਅਸਲੀ ਵਤਨ (ਜਿੱਥੋਂ ਉਹ ਆਇਆ ਹੈ) ਕਰਕੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਝੱਲਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨੀ ਪਵੇ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਦੇਖਿਆ, ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਸਤ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਵਾਰ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰਾਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰੋ।

੍ਰਅੰਅਸ਼ ਪੳਰਟਨਏਰਸ ਕੋਲੋਂ ਕਿੱਦਾਂ ਮੱਦਦ ਮੰਗਣੀ ਹੈ?

ਵਾਪਰੀ ਹੋਈ ਘਟਨਾਂ ਨਾਲ ਜੇਕਰ ਜੁਰਮ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ:

- ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਪੁਲਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਕਰੋ
- ਖੁਦ ਥਾਣੇ ਚਲੇ ਜਾਉ (ਜੇ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਕੋਈ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਵੋ ਸਹਾਰੇ ਵਾਸਤੇ)

ਅਗਰ ਵਾਕਿਆ/ਘਟਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਪਰ **੍ਰਅੰਅਸ਼ ਪੳਰਟਨਏਰਸ** ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਤਾਂ:

- ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਖਾਸ ਕਨਟੈਕਟ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਕਰੋ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਉਸਿੰਗ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ, ਸਕੂਲ, ਹਸਪਤਾਲ ਆਦਿ।
- ਉਸ ਮੇਨ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪ ਜਾਉ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਤਕਲੀਫ਼ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ

ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣੀ ਚਾਹੋ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਵੋ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਰਾਹਮਾਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿੱਦਾਂ ਕਿ **ਛਇਨਟਰੳਲ ਸ਼ਚੋਟਲੳਨਦ ੍ਰੳਚਿੳਲ ੲਤੁੳਲਟਿ ਛੋਨਚਲਿ** ਸਕੌਟਲੈਂਡ ਦੀ ਸੈਂਟਰਲ ਰੇਸ਼ਲ ਈਕੁਆਲਿਟੀ ਕੌਂਸਲ। ਇਹ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਏਜੰਸੀ ਤੁਹਾਡੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੁਹਾਡੀ ਥਾਂ ਆਪ ਹੀ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਭੇਜ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੀ ਲਿਖ ਲਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਥਰਡ ਪਾਰਟੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਕੀ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣਗੇ?

- ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਇੱਕ ਸਪੈਸ਼ਲ ਫ਼ਾਰਮ ਉੱਪਰ ਲਿਖ ਲੈਣਗੇ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋਗੇ
- ਵਾਪਰੀ ਹੋਈ ਘਟਨਾਂ ਨਾਲ ਜੇਕਰ ਜੁਰਮ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਗਵਾਹੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਗੇ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਕੀ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣਗੇ।

- ਜੇ ਮੁਨਾਸਬ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਇਸ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਤਾਂ ਬੁਲਾਈ ਜਾਏਗੀ ਜੇ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ, ਅਤੇ ਸੋਚਣਗੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਜੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਵਰਤਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ। ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨਗੇ ਕਿ ਜੇ ਸਾਰੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਮੱਦਦ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਹੋ?:

੧. ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਗਾਲਾਂ ਦਾ
੨. ਬੋਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਗਾਲਾਂ ਦਾ
੩. ਸਰੀਰਕ ਹਮਲੇ ਦਾ
੪. ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ

ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਨਸਲੀ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣਗੇ। ਜੇ ਸਬੂਤ ਮਿਲ ਸਕੇ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਪਰੋਕਿਉਰੇਟਰ ਫ਼ਿਸਕਲ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟਰਜ਼ ਟੂ ਦੀ ਚਿਲਡਰਨਜ਼ ਪੈਨਲ (ਫਰੋਚੁਰਓਟੋਰਸ ਢਸਿਚਓਲ`ਰ ਟੋ ਟਹਏ ਛਹਲਿਦਰਏਨ'ਸ ਫਓਨਏਲ) ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇਣਗੇ। ਦੂਜੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੀ ਕੋਈ ਉਦੋਂ ਦਾ ਮੁਨਾਸਬ ਕਦਮ ਜ਼ਰੂਰ ਚੁੱਕਣਗੀਆਂ ਜਿਹਦੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਮਾਹਿਰ ਹੋਏ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਤਫ਼ਸੀਲ ਲੋਕਲ ਵਿਕਟਮ ਸਪੋਰਟ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦੇਣ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਤਰਾਂ ਹੀ ਕਰਨਗੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋਗੇ ਤਾਂ। ਇਹ (ਲ਼ੋਚਓਲ ਞਚਿਟਮਿ ਸ਼ੁਪਪੋਰਟ ਅਗਏਨਚੇ) ਏਜੰਸੀ ਜੁਰਮ ਨਾਲ ਹੋਏ ਦੁਖੀ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ

- ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਕੁੱਛ ਹੋਰ ਖਤਰਨਾਕ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਪੁਲਸ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਪਾਰਟਨਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਉ ਜਿਹਨਾਂ ਕੋਲ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਾਈ ਸੀ।
- ਕਈ ਰਸਤੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਗੇ।

ਮੱਦਦ ਮੰਗਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਿਉਂ ਹੈ?

- ਜੇ ਰਾਹਮਾਸ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ
- ਅਸੀਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਿੱਥੇ ਵਰਤਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।
- ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਗਲੀਆਂ, ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹਿਫ਼ੂਜ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
- ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਯਕੀਨ ਕਰੀ ਰੱਖੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਾਰਟਨਰਜ਼ ਨੂੰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਫਿਰ ਐਕਸ਼ਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਸਬੂਤ ਮਿਲ ਸਕਣ।

ਰਾਹਮਾਸ ਪਾਰਟਨਰਜ਼ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਮੱਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ?

- ਜਿੰਨਾਂ ਵੀ ਦਰੁਸਤੀ ਨਾਲ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਲਿਖ ਲਵੋ।
- ਕਿ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ
- ਵਕਤ ਤੇ ਤਾਰੀਖ
- ਕਿੱਥੇ
- ਕਿਹੜੇ ਲੋਕ ਜਿੰਦਾਰ ਸਨ।
- ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਘਟਨਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰੋ

ਯਾਦ ਰੱਖੋ

ਜੇ ਤੁਸੀਂ, ਤੁਹਾਡੀ ਫ਼ੈਮਿਲੀ ਦਾ ਕੋਈ ਜੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਦੋਸਤ ਜੁਰਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰੋ।!!

- ਰਾਹਮਾਸ ਪਾਰਟਨਰਜ਼ ਨੇ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਨਸਵਾਦੀ ਵਿਤਕਰੇ ਵਾਲੀ ਵਾਪਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੋਚ ਕੇ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਤਫਤੀਸ਼ ਕਰਕੇ ਹੱਲ ਕਰਨਗੇ।
- ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਹਰ ਹੋ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ। ਹਰ ਵਾਕਿਆ ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਅਸੀਂ ਉਸਦੀ ਪੂਰੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਪਾਰਟਨਰਜ਼ ਦੀ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਪਾਵਰ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ ਉਸ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕਰਨ ਦੀ।
- ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਦੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਹ ਬੰਦਾ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਲਈ ਇੰਟਰਪਰੇਟਰ/ਦੁਭਾਸ਼ੀਆ ਵੀ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇਵਾਂਗੇ।
- ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਰ ਧਰਮ ਦੀ ਕਮਿਉਨਿਟੀ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਘੱਟ ਨੰਬਰ ਦੀ ਸ਼ਰੇਣੀ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਨਿਰਪੱਖ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਭਰੀ ਸਰਵਿਸ ਦੇਈਏ।

ਸਬੂਤ
(ਓਵਦਿੲਨਚੲ)

ਜੇ ਕੰਪਨੀ ਪੌਲਿਸੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਇਤਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਸਬੂਤ ਤੇ ਗਵਾਹ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਤਾਂ ਸਟਾਫ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ੱਕੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੱਕ ਫੜ ਕੇ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਸ਼ੱਕੀ ਬੰਦਾ ਝਗੜੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਚਿਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਪਰਗਟ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰੱਖੋ:

ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਤਰੀਕੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਿੱਕਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਬੰਦਾ ਗ਼ਲਤੀ ਨਾਲ ਫੜਿਆ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਸਬੂਤ ਹਨ।

ਸਟਾਫ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੇ ਕਿ ਚੋਰ ਬੜੀ ਚੁਸਤੀ ਨਾਲ ਚੁਰਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨ ਕਰੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਚੋਰ ਦੀ ਕਹੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਲਿਖ ਲਵੋ।

ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਦਾਖਲਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਉਹ ਸਬੂਤ ਮੰਗਣਗੇ ਅਤੇ ਜੋ ਐਕਸ਼ਨ ਤੁਸੀ ਲਿਆ ਹੈ ਉਹਦੀ ਤਫਸੀਲ ਵੀ ਲੈਣਗੇ।

ਤਫਸੀਲ ਲਿਖਣ ਲਈ ਇਹ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ:

- ਚੋਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੁਲੀਆ ਲਿਖੋ ਤੇ ਨੋਟ ਕਰੋ ਉਸਨੇ ਕਿੱਦਾ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਹਨ। ਕੱਦ, ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਉਮਰ, ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਰੰਗ, ਕੋਈ ਖਾਸ ਨਿਸ਼ਾਨੀ, ਐਨਕਾਂ, ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਵਾਲ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ, ਟੱਟੂ ਪਾਏ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਬੋਲਣ ਦਾ ਢੰਗ ਕੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨੋਟ ਕਰ ਲਵੋ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
- ਕੀ ਕੀ ਚੋਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਵਸੂਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।
- ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਨਾਵੇਂ
- ਘਟਨਾ ਦਾ ਵਕਤ ਤੇ ਤਰੀਕ
- ਚੋਰ ਕਿਧਰ ਨੂੰ ਗਿਆ। ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਪੈਦਲ। ਕਾਰ ਦਾ ਮੌਡਲ, ਨੰਬਰ, ਸਾਲ, ਰੰਗ ਆਦਿ।

ਕੀ ਸਬੂਤ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ?

ਸਕੌਟਸ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬੜਾ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਚੋਰੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹੀ ਬੰਦੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਭਾਵੇਂ ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਸਹੀ ਹੋਵੇ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ:

- ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੋ ਜਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੰਦੇ ਹੋਣ, ਸੱਚੇ ਹੋਣ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਹੀ ਵੀ ਹੋਣ।
- ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੌਕੇ ਦੀ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਵਰਨਣ ਸਹੀ ਹੋਵੇ।
- ਕਾਫੀ ਮੌਕੇ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਗਵਾਹੀ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ ਜਿੱਦਾਂ ਡੀ ਐਨ ਏ, ਉਂਗਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਆਦਿ।

ਇੱਕ ਬੰਦੇ ਨਾਲੋਂ ਜਿਆਦਾ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਕੋਰੋਬੋਰੇਸ਼ਨ (ਛੋਰਰੋਬੋਰੳਟੋਿਨ) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਖਾਸ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਵੀ ਲੱਭੇਗੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਇਨਸੀਡੈਂਟ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਰਕ ਗਵਾਹੀਆਂ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਪਤੇ ਲਿਖ ਲਵੋ। ਉਸ ਗਵਾਹੀ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਿਹੜੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਨਾ ਮਿਲਦੇ ਹੋਣ ਪੁਲਸ ਉਸ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅਥੋਰਿਟੀ ਕੋਲ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਉਲਟੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਤੋਹਮਤਾਂ
(ਛ਼ੋਨਟਏਰ ਅਲਲਏਗਓਟੋਨਿ)

ਪੁਲਸ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੁਰਮ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰਨ। ਕੁੱਛ ਮੌਕਿਆ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਦੀ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬੰਦੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਕਹਿਣ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨੀਂ ਗਾਲਾਂ ਵੀ ਕੱਢੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇੱਦਾਂ ਦੇ ਵਾਕਿਆਤ ਨੂੰ ਕਾਉਂਟਰ ਐਲੀਗੇਸ਼ਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇੱਦਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਪੁਲਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਤੇ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਇਹ ਸਬੂਤ ਲੱਭਣਗੇ ਕਿ ਜੋ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕੀ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਹੀ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣਗੇ। ਖੈਰ ਇਹਦੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ। ਝੂਠੀਆਂ ਤੁਹਮਤਾਂ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹੀ ਬੰਦਾ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਝੂਠੀ ਤੋਹਮਤ ਲਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਸ ਬੜੇ ਸਖ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਸੂਲਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਜਿੰਮੇਦਾਰੀ, ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ।